

Ben ik mijn lijf ?

Petra Bolhuis &
Theo Meereboer
www.maieutiek.nl

1

Opzet van de colleges

1. De scheiding lichaam-geest: het begin,
De positie van de ziel,
2. De scheiding lichaam-geest: de moderne tijd,
Het denken en persoonlijke identiteit,
3. Husserl en Merleau-Ponty:
fenomenologie, intentionaliteit en het kunnen, het
Leib-Körper onderscheid,
4. Sartre en de Beauvoir:
Het nieten en het zijn,
5. Foucault:
Het panopticon, de indringendheid van de blik,

Maieutiek-2017-1

Vervolg opzet colleges

6. Nancy en Slatman:
De indringer en het *Leib-Körper*
onderscheid
7. Moderne technieken en het lichaam:
Kennis en ingrepen werken in op het lichaam,
8. Verlies van metafysica en het lichaam:
De walging van Sartre, het in stand houden van
het lichaam,
9. Ben ik mijn lijf?
10. Slotcollege

Maieutiek-2017-1

De scheiding lichaam-geest: het begin

- Plato
- Aristoteles
- Het prille christendom
- De middeleeuwen

Maieutiek-2017-1

Plato (427-347 BCE)

Drie delen van de ziel;

1. Epithymia = begeerte
2. Thymos = levenswil
3. Ratio = wagenmenner

Aristoteles (384-322 BCE)

Aristoteles verwerpt Plato's dualisme;
Geen twee werelden, geen rationalisme
versus empirisme en geen dualisme van
lichaam-geest.

Alles bestaat uit *hulè* en *morfe* dus materie
én vorm.

De psuche/anima = ziel van planten, dieren
en mensen is de levensgeest.

Maieutiek-2017-1

De ziel

Aristoteles; 3 zielen

1. vegetatieve (planten),
2. sensitieve (dieren)
3. intellectuele (mensen).

Aquino; Plantenzielen bestaan niet los van materie. God en de engelen, bestaan zonder materie, als pure vormen.

De mens is een tussenwezen: door God geschapen als planten en dieren, maar met een ziel die onsterfelijk is.

Maieutiek-2017-1

Het lichaam in het klassieke denken

Veel aandacht voor de ziel bij de klassieke wereld. Maar dat gebeurt in een sterk op het fysieke lichaam georiënteerde cultuur.

Het hebben van een gezond lichaam, het niet hoeven doen van zware arbeid, is allemaal voorwaardelijk voor het vrije goede leven van de mens.

Maieutiek-2017-1

Het lichaam in het christendom

Het lichaam wordt (ook) bron van het kwaad.

Het lichaam is drager van de begeerte, het denken kan ons daarvan weerhouden. Denken en gehoorzamen aan de regels van de schrift en de religieuze orde staat voorop.

Desnoods met geweld optreden tegen het lichaam. (Franciscus, Thomas More)

Maieutiek-2017-1

Stappen naar de lichaam-geest scheiding

- Plato's denken (de twee werelden theorie) wordt meegenomen in het christendom. Aristoteles eerst veel minder.
- Augustinus; Het kwaad is in de mens. Daarom kan het denken niet meer op zichzelf staan, maar moet zich onderschikken aan de religie.
- De ratio wordt steeds belangrijker (Aquino) en het lichaam is een bron van begeerte die het zwijgen moet worden opgelegd

Maieutiek-2017-1

De ziel verdwijnt

Thomas van Aquino zegt alleen de mens heeft een ziel en dat is de ratio.

De ziel als een levensprincipe dat planten en dieren ook hebben is hiermee verdwenen. Ziel=ratio

Maar ook de eenheid tussen materie en ziel/denken/geest is weg. Het zijn twee gescheiden substanties die op elkaar inwerken.

Maieutiek-2017-1